

VERSLAG ACTUALITEITENDEBAT GRONINGEN
over demonstratie boeren provinciehuis
Aangevraagd door GroenLinks, D66 en Partij voor de Dieren

Datum: 16 oktober 2019
Plaats: oude raadzaal
Tijd: 15.30 – 16.50 uur

Aanwezig: B.N. Benjamins (voorzitter, D66), GroenLinks: J. Been, F.T. Folkerts, M. van der Glas, J. van Hoorn, W.B. Leemhuis, N. Nieuwenhuijsen, A.M.M. Schoutens, J. Sietsma, J. Visser, M. Wijnja; PvdA: K. Boogaard, T.J. Bushoff (PvdA), M. van der Laan, J.P. Loopstra; D66: K.W. van Doesen-Dijkstra, J.S.R. Lo-A-Njoe, W. Paulusma; SP: J.P. Dijk, B. de Greef, W.H. Koks, L.B. Wobma; VVD: E. Akkerman, I. Jacobs-Setz; ChristenUnie: T. Moorlag; Partij voor de Dieren: W.I. Pechler, K. de Wrede, T. van Zoelen; CDA: R. Bolle, H.P. Ubbens; 100% Groningen: Y.P. Menger, M.E. Woldhuis; Stadspartij: A. Sijbolts; PVV: A.J.M. van Kesteren

Namens de griffie: de heer A.G.M. Dashorst (griffier)

Namens het college: burgemeester K.F. Schuiling

Inspreker: de heer Koetje (op persoonlijke titel)

Afwezig m.k.: Student en Stad: M.J.H. Duit

Verslag: de heer J. Bosma (Notuleerservice Nederland)

Dhr. Koetje (inspreker op persoonlijke titel):

- Demonstreerde met veel collega-boeren bij het provinciehuis in goede sfeer toen de gedeputeerde om 12.00 uur een slecht versterkte en moeilijk verstaanbare verklaring aflegde, waarna overleg met een afvaardiging volgde.
- Bleef daarna verstoken van updates, waardoor veel boeren zich niet serieus genomen voelden.
- Wijst erop dat de boeren de afgelopen jaren veel aan verduurzaming hebben gedaan.
- Hekelt dat een kleine groep die zich boeren noemt, het verpestte voor de rest. Heel veel boeren hebben zich gestoord aan het beeld dat hierdoor ontstond.
- Begrijpt en deelt deels de emoties en frustratie, maar die mag nooit zo geuit worden.
- Wijst erop dat een aantal boeren het gras van het Martinikerkhof wil herstellen. Hoewel dit initiatief tot nu toe niet is aanvaard, toont het wel de goede wil van de grootste groep boeren.

Dhr. Van Zoelen (Partij voor de Dieren):

- Stelt een deel van de vragen en sluit zich aan bij de overige vragen van de andere twee indieners.
- Wijst op het gevaar voor burgers en hulpverleners door de ernstige incidenten en de intimidatie van beleidsmakers. In beide gevallen heeft de aanwezigheid van tractoren een rol gespeeld.
- Wil weten wat precies is afgesproken over aantallen tractoren. Het werden er meer dan negenhonderd. Door wie is dat toegestaan?
- Vraagt of er ontheffingen zijn verleend voor kentekens. Is te achterhalen welke voertuigen schade hebben aangericht en gevaar hebben veroorzaakt? Is het wenselijk dat mensen anoniem op grote voertuigen door de binnenstad zo de verkeersregels overtreden? Is politie-ingrijpen wel mogelijk?
- Vindt de aanrijding van een politiepaard en het tussen de mensen doorrijden bij een bushalte voorbeelden van zeer gevaarlijke situaties. Vindt de burgemeester dat ook?
- Lijkt het punt om in te grijpen het moment waarop boeren op begonnen te roepen tot geweld, toen zij hun zin niet kregen.
- Spreekt zijn grote respect uit voor het optreden van politie en hulpdiensten, waar de commissie zich bij aansluit, maar vraagt zich af of het verstandig is dergelijk groot materiaal toe te laten.

Mw. Wijnja (GroenLinks):

- Waardeert de duidelijke bijdrage van de inspreker. De hele commissie valt GroenLinks hierin bij.
- Hecht zeer aan het recht op demonstratie en vindt dat activisme best de grenzen op mag zoeken.
- Begrijpt dat de boeren het een goed idee vonden om met trekkers te komen vanwege de impact, maar hoe verhoudt de aanwezigheid van honderden trekkers zich tot de veiligheidsmaatregelen?
- Ziet regelmatig demonstraties waar het wemelt van de politie en ME en waar stevig wordt

ingegrepen. Is dat hier niet gebeurd, omdat de paar relschoppers in dit geval op trekkers zaten, waardoor de risico's exponentieel toenamen (omvergereden hek, geforceerde deur provinciehuis)?

- Is benieuwd welke overwegingen er zijn gemaakt om niet in te grijpen toen afspraken niet werden nagekomen en overtredingen werden begaan, zoals het rammen van de deur. Klopt het beeld dat in sommige media is ontstaan, dat gemeten wordt met twee maten?
- Vraagt wat de afwegingen zijn geweest om niet op te treden, toen bleek dat de demonstranten zich niet hielden aan de afspraak om na het aanbieden van de petitie om 12.00 uur te vertrekken.
- Wil weten hoe het kon gebeuren dat de calamiteitenroute op een gegeven moment niet meer begaanbaar was en de Herestraat afgezet moest worden. Waren daar afspraken over gemaakt?
- Wijst erop dat twee fietsers ternauwernood aan een ernstig ongeluk zijn ontsnapt doordat een hek vlak langs hun hoofd vloog. Hoe pakt de driehoek deze situatie op?

Mw. Paulusma (D66):

- Noemt het een heftige maandag voor boeren, politie, bestuurders, ambtenaren en hun gezinnen en voor nietsvermoedende inwoners die door de stad fietsten, liepen of op een bus stonden te wachten.
- Hecht aan het recht op demonstratie. Mensen moeten altijd kunnen uiten waar zij wakker van liggen of boos over zijn, maar mensen moeten zich ook veilig kunnen voelen in de stad.
- Vindt bovendien dat bestuurders en ambtenaren veilig hun werk moeten kunnen doen zonder dreiging van geweld of intimidatie. Anders wil straks niemand nog de politiek in. Je zin proberen te krijgen met geweld mag nooit normaal worden in een democratie.
- Vraagt of de burgemeester het ook ontoelaatbaar vindt dat een strop werd opgehouden in afwachting van gedeputeerden en Statenleden.
- Wil weten hoe en op wie de schade verhaald gaat worden aan gras, hekken, deur en paaltjes.

Dhr. Bushoff (PvdA):

- Vindt de nare incidenten onacceptabel en verwerpelijk. Voor geweldsincidenten is geen plaats in een democratie.
- Vindt het tegelijk een zeer groot te koesteren goed dat gedemonstreerd mag worden. Zolang het binnen de perken blijft, mag dat ook ludiek, prikkelend of schurend.
- Waakt ervoor niet bij ieder protest of elke actie een spoeddebat te houden, of het nu om krakers of boeren gaat, terwijl de verantwoordelijke autoriteiten goed handelen.
- Wijst erop dat het protest maandag voor het overgrote deel goed en ordelijk verliep tot een paar raddraaiers de boel verpestten. Helaas komt dat vaker voor, treden de autoriteiten dan op en is het niet wenselijk deze raddraaiers een podium te geven door erop te focussen in een debat.
- Debatteert liever over de achterliggende redenen van de protesten, of het nu gaat om boeren, krakers of leraren.
- Vindt de vraag of trekkers wenselijk zijn bij demonstraties op zich legitiem, maar dat leent zich beter voor een regulier debat.

Mw. Woldhuis (100% Groningen):

- Heeft begrepen dat de hele dag door goed gemonitord is, dat er voldoende politie en ME aanwezig was en dat adequaat is opgetreden door demonstranten uit het provinciehuis te zetten.
- Vindt geweld, bedreigingen en vernielingen ongepast. Om die reden is de rechtstaat opgetuigd.
- Is benieuwd waarom het aantal trekkers niet goed is ingeschat. Het viel veel hoger uit.
- Hekelt het aanvragen van een spoeddebat onder het mom dat de democratie in gevaar zou zijn. Dit is veel te zwaar aangezet en leidt ook af van de redenen waarom mensen boos zijn.
- Lijken stigma's in de media van boeren als rijke, gesubsidieerde, dieren mishandelende milieuvervuilers niet bij te dragen aan het op gang komen van een dialoog.
- Zag de dag grotendeels in goede sfeer verlopen, op de incidenten na. Bovendien is opgetreden met de aanhoudingen op dinsdag. Het debat doet geen recht aan de meerderheid van de demonstranten.

Mw. Jacobs (VVD):

- Verbaast zich over het debat en vraagt de burgemeester wat er nu precies spoedeisend is.
- Noemt het grondrecht op demonstratie een groot goed. Deze beroepsgroep ziet de bedrijfsvoering en -opvolging ernstig onder druk gezet.
- Hoopt dat andere partijen het demonstratierecht ook hoog in het vaandel hebben, los van de inhoud.
- Leest in de brief dat uitvoerig overleg, afspraken en voorbereidingen voorafgingen aan de

demonstratie, waarbij verkeersveiligheid een prominente rol innam en waarbij de calamiteitenroutes gewaarborgd bleven.

- Wil niet een speeddebat houden elke keer dat er bijna iets ernstigs gebeurt.
- Vindt de drie incidenten zeer verwerpelijk en vertrouwt op politie en OM om dit zorgvuldig af te handelen. Inmiddels zijn in twee zaken al verdachten aangehouden. Dat is geen taak van de raad.
- Is gerustgesteld dat de meeste boeren en de organisatie de incidenten ook veroordelen. Bovendien is aangeboden de schade te herstellen of vergoeden.
- Vindt het een opgeblazen beeld dat de demonstratie volledig uit de hand zou zijn gelopen en voelde zichzelf aan het eind van de middag niet onveilig of bedreigd tussen de trekkers.
- Wijst erop dat een kentekenplicht voor trekkers pas in 2020 in zal gaan.

Dhr. Bolle (CDA):

- Vindt het recht op demonstratie heel belangrijk.
- Denkt dat iedereen de incidenten veroordeelt.
- Dankt de burgemeester voor de verhelderende e-mail maandag.
- Is benieuwd welke van de negen vragen volgens de burgemeester spoedeisend is.

Dhr. Sijbolts (Stadspartij):

- Spreekt zijn steun uit voor alle boeren. Groente groeit niet in een potje en vlees niet aan de boom.
- Vindt het terecht dat boeren hun frustraties uitspreken. Zij lopen al langer tegen een politieke muur aan. Veel boeren in het gebied kampen ook met aardbevingsproblematiek en -schade.
- Ziet tot zijn verbazing de provincie Groningen halsstarrig vasthouden aan stikstofmaatregelen, terwijl andere provincies ze afschaffen.
- Keurt af dat een enkeling de demonstratie uit de hand liet lopen, maar keurt het actualiteitendebat ook af. Wat maakt de zaak spoedeisend?
- Vindt het volledig onterecht boeren weg te zetten als criminelen.
- Voelde zich niet onveilig met zestig trekkers voor de deur.
- Wijst erop dat boeren zich vaak onveilig voelen, bijvoorbeeld wanneer dierenactivisten stallen in brand steken.

Mw. Moorlag (ChristenUnie):

- Herinnert zich de schrik een aantal jaren geleden toen een aantal Aberdeensupporters in de binnenstad de confrontatie met supporters van FC Groningen opzocht.
- Vergelijkt dat met maandag, toen een klein aantal boeren zich liet leiden door adrenaline en groepsvorming en het verpeste voor de meerderheid, die zich netjes gedroeg.
- Is tevreden over de aanpak van de driehoek en de verrichte aanhoudingen.
- Vraagt of de schade verhaald wordt op de veroorzakers.
- Vindt dat mensen moeten kunnen demonstreren, maar zonder geweld en bedreiging.
- Zag dat de vele netjes geparkeerde trekkers niet alleen mooie plaatjes opleverden, maar ook een duidelijk signaal afgaven dat de boeren het door een opeenstapeling van zaken niet meer zien zitten.
- Heeft de indruk dat de boeren beseffen dat een oplossing van het stikstofprobleem nodig is en wenst de betrokken overheden daarbij wijsheid en zegen toe.

Dhr. Dijk (SP):

- Vindt de vragen over dit actuele onderwerp waardevol genoeg om het antwoord af te wachten.
- Ziet een tendens in de samenleving dat de onrust en onvrede toeneemt en dat mensen tegenover elkaar komen te staan of gezet worden. De volksvertegenwoordiging moet zich dat aantrekken. Protesten en acties zijn actieve vormen van democratie die sterk afwijken van politiek debat.
- Waarschuwde bij het debat over de krakers al dat organisatoren van acties ervoor moeten waken dat het onruststokers aan kan trekken, die slecht zijn voor de actie en de beeldvorming.

Dhr. Van Kesteren (PVV):

- Neemt ondubbelzinnig afstand van elke vorm van intolerantie, agressie en geweld.
- Hekelt dat er fracties zijn die primair reageren op het gevolg van de boerenacties en niet op de achterliggende frustraties, wanhoop en tragedies.
- Hekelt dat geregisseerde en betaalde klimaatactivisten in de regel warm onthaald worden en aangegrepen worden om de klimaat- en duurzaamheidsagenda kracht bij te zetten. Dat beleid is olie op het vuur.

- Herinnert zich dat GroenLinks ervoor pleitte geen prioriteit te geven aan handhaving van de anti-kraakwet toen begin deze maand het forceren van een deur en in bezit nemen van een pand werden besproken. Gelukkig nam het college toen wel zijn verantwoordelijkheid.
- Ziet dat hardwerkende boeren door het leger tegen worden gehouden, terwijl klimaatactivisten worden gepamperd en de deur voor Shell wel opengaat om mee te doen aan waterstofbeleid. Er is sprake van selectieve verontwaardiging.

Mw. Wijnja (GroenLinks, namens Student en Stad):

- Leest volgens afspraak de bijdrage van het afwezige Student en Stad voor, dat aangeeft dat de commissaris van de Koning terecht stelt dat een grens is overschreden. De incidenten waren buitenproportioneel.
- Vervolgt dat Student en Stad benieuwd is naar de antwoorden en erop vertrouwt dat de politie goede opvolging geeft aan de incidenten.

Burgemeester Schuiling:

- Verwacht de komende maanden en jaren veel ingewikkelde discussies met grote belangen en hoogoplopende emoties bij boeren, natuurorganisaties en bouwbedrijven. De manier van leven zal aangepast moeten worden.
- Vervolgt dat het ruimte geven aan emoties een belangrijke overweging is geweest en zal blijven bij het al dan niet toestaan van demonstraties. Dit moet in balans zijn met de openbare orde en veiligheid.
- Vindt het daarom belangrijk genoeg om nu over deze actuele kwestie in debat te gaan.
- Woog mee dat maandagochtend een redelijk rustig verkeersbeeld kent en er geen markt is. De vele trekkers hielden zich aan de aanwijzingen van boa's, politie en organisatoren en stelden zich keurig op, waardoor de komst van zes- tot zevenhonderd trekkers in goede sfeer verliep.
- Had op de woensdag een andere afweging gemaakt, omdat er dan veel meer mensen in de stad zijn.
- Roept op te bedenken dat de boeren, net als de mensen die voor natuurorganisaties of bouwbedrijven werken, gewoon onze familie en vrienden zijn. Er is in die zin geen wij of zij.
- Ziet Groningen als een gastvrije stad die niet het leger inroept, allerlei hekken plaatst of politiehelikopters boven de stad laat cirkelen.
- Laat zich niet uit over de inhoud van het stikstofvraagstuk, maar begrijpt heel goed dat er verwarring heerst bij de boerenstand en dat er behoefte is aan het uiten van meningen en emoties.
- Concludeert dat de stad dit aantal trekkers prima heeft kunnen absorberen en dat de demonstratie afgezien van de incidenten voortreffelijk is verlopen.
- Merkt op dat in theorie één symbolisch meerijsende trekker al voldoende had kunnen zijn voor een incident. Het aantal trekkers was niet doorslaggevend om de demonstratie al dan niet toe te staan, omdat de stad het aankon.
- Heeft voortdurend gemonitord en afgewogen of er politiecapaciteit, die in grote mate beschikbaar was, zichtbaar moest worden ingezet. Om escalatie te voorkomen is daar niet voor gekozen.
- Constateert dat de routes voor hulpdiensten en verkeer openbleven, zij het met wat hindernissen voor het reguliere verkeer. Een verkeersinfarct is uitgebleven.
- Beamt dat in 2020 pas een kentekenplicht gaat gelden voor trekkers, namelijk vanaf mei en slechts ten dele.
- Vervolgt dat een aantal veroorzakers van schade inmiddels mee zijn genomen naar het bureau en de gevolgen van hun acties zullen ondervinden.
- Meldt dat de bijrijder van de trekker die over de hekken reed, is opgepakt.
- Roept de chauffeur van de betreffende trekker op een kerel te zijn door zijn verantwoordelijkheid te tonen en zich te melden.
- Begrijpt dat het terugkijken van het incident het beeld kan geven van een totaal geëscaleerde demonstratie, maar deelt dat beeld niet. Hoe vervelend ook, het betrof een incident.
- Had bij verdere escalatie wel ingegrepen, bijvoorbeeld als er te veel trekkers naar het Martinikerkhof hadden willen gaan.
- Waardeert het aanbod van de spreker te helpen met het herstellen van het gras, maar laat dit vooralsnog liever door de gemeente uitvoeren.
- Weegt de veiligheid van politiemensen zelf heel zwaar en koos er daarom voor de politie zich niet te

laten opstellen tussen de trekker en de deur van het provinciehuis. Er was tijdig bekend welke actie dreigde, zo blijkt uit het feit dat de politie vanachter de deur de boeren terug heeft gedrongen en volstrekt in control was.

- Heeft geen afspraken gemaakt over wanneer mensen weer zouden vertrekken, maar weet wel dat geleidelijk vertrek verstandig is en besloot mee te veren met de situatie. Er is nauw overleg geweest tussen de driehoek, het provinciehuis en de organisatoren om de situatie steeds goed in te blijven schatten.
- Wijst erop dat de slecht werkende geluidsinstallatie tot frustratie leidde en dat er nog overleg plaatsvond. Op dat moment handhavend ingrijpen had escalerend gewerkt.
- Heeft op enig moment besloten de Herestraat vrij te maken voor calamiteiten, omdat het op andere plekken te vol begon te lopen.
- Hecht er heel veel waarde aan dat bestuurders en ambtenaren in vrijheid hun werk kunnen doen.
- Vindt dat een van de leiders die via een megafoon heeft bedreigd dat de deur eruit zou gaan, zichzelf diep in de ogen zou moeten kijken.
- Waardeert het dat LTO afstand heeft genomen van de incidenten.
- Roept op elkaar vast te houden bij het aanpakken van het grote, langjarige vraagstuk en zich niet af te laten leiden door een aantal raddraaiers.
- Is meegegaan in het houden van een spoeddebat vanwege de impact, ook landelijk, van de stikstofproblematiek in het algemeen en dit protest en het bijzonder, en om de overwegingen te delen met de raad en het publiek, zodat duidelijk is hoe de stad dit aan heeft gepakt en mee heeft geveerd.
- Kan zich voorstellen dat de raad die overwegingen laat bezinken en mogelijk later terugkomt op bepaalde aspecten.
- Sluit af met de opmerking dat de soms ingewikkelde afwegingen de burgemeester, ambtenaren en hulpdiensten flink hebben beziggehouden dit weekend om te zorgen dat het protest goed verliep. Dat is behoorlijk geslaagd, maar het is altijd goed om elkaar scherp te houden.

De voorzitter sluit de vergadering onder dankzegging om 16.50 uur.